

Oponentský posudek na rigorózní práci

Mgr. Róbert Spišák podal na Katolíckej teologickej fakulte UK, Katedre teologickej etiky a spirituálnej teológie v akademickom roce 2012/2013 rigoróznú prácu *Hľadanie zmyslu utrpenia v živote a diele bl. Jána Pavla II.* Práca má okrem úvodu a záveru tri členené kapitoly. V nich sa snaží vysledovať, ako sa vyvíjala ľudská a duchovná cesta Karla Wojtyły, a to pod zorným uhlom jeho prežívania utrpenia.

V prvej kapitole *Od detstva ku kňazstvu* sa stretávame s Wojtyłą v prožitku rodinných tragédií a vojny. Kapitola sa preplína tiež úvahami o divadle, poézii, karmelitánskej mystike, ktorá jej v mnohom pochopení utrpenia inšpirovala.

Od kňazského svätenia po rímsky pontifikát je názov druhej kapitoly. Vidíme Wojtyłu v rímskom Angelicu, ako sa pod vedením Garrogu-Lagrange zaoberá hlbšie Janom z Kříže, ako prijíma nové teologické impulzy, *Mission de France* a ďalšie. V disertácii *Dotrina de Fide* apud s. Joannem a Cruce dospieva okrem iného i docenenie významu obeť a utrpenia. Po návratu do Poľska sa v päťdesiatych rokoch Wojtyła začína zaujímať o etické témy a je oslovený Maxom Schelerom (habilitačná práca) a jeho akcentom na lásku. Autor si prostredníctvom Colosiho štúdie všimá, ako je v encyklike *Salvifici doloris* Schelerov vplyv patrný i v otázke utrpenia. V atmosfére Druhého vatikánskeho koncilu sa stále viac profiluje jeho vzťah k utrpeniu a trpiacim, venuje jim špeciálnu starostlivosť. Spišák cituje pasáž z jeho práce *Vstaňte, podme!*, jež vyjadruje túto profiláciu: „Vždy som cítil, že trpiace osoby tvoria základný pilier v živote Cirkvi. Pamätám si, že pri prvých kontaktoch ma chorí oberali o odvahu. Potreboval som hodne odvahy, aby som sa postavil pred trpiaceho človeka a vnikol do jeho fyzickej a duchovnej bolesti, aby ma neovládli rozpaky a aby som prejavil aspoň kúšik láskyplného súcitu. Hlboký zmysel tajomstva ľudského utrpenia sa mi odhalil až neskôr. V slabosti chorých som vždy videl čoraz väčšmi sa zjavujúcu silu - silu milosrdenstva. Chorí akosi provokujú 'milosrdenstvo.' Svojou modlitbou a obetami nielen vyprosujú milosrdenstvo, ale vytvárajú aj 'priestor pre milosrdenstvo, alebo skôr 'otvárajú priestor' milosrdenstvu. Svojou chorobou a utrpením vyzývajú na skutky milosrdenstva to prinášalo dobré výsledky.“ (cit. na s.69).

Tretia kapitola *Pontifikát – Pápež „hovoriaci“ a „mlčiaci“*. Pápež mluvíci je predstavený letným pohľadom do jeho závažných textov, kde je reč o utrpení, ne vždy sa to kolegovi Spišákovi darí a miesto sústredenia na utrpenie je reč o politike, Husovi ap. (napr. na s. 78-79). Mlčiaci pápež, to je obdobie konca jeho života, kedy sa stáva „ikonou trpiaceho Krista“. „Ján Pavol II. sa na sklonku života stáva dokonalou ikonou trpiaceho Krista. Nielen autentickým ohlasovateľom, svedkom, ale aj nositeľom bolesti, utrpenia a blížiacej sa smrti. Na vlastnej koži

ukazuje celému světu – veriacim i neveriacim, že patria do života, a že čím viac sa budeme snažiť vytesniť ich, tým viac budeme trpieť. Jednému z dôverných priateľov sa zveril: Napsal jsem mnoho encyklik a apoštolských listů, uvědomuji si však, že jedině prostřednictvím svého vlastního utrpení mohu opravdu dobře přispívat k dobru lidstva. Pomysli jen na hodnotu utrpení, které je snášeno a přineseno v oběť lásce...“ (cit. ze s. 82)

Předložená rigorózní práce má být „syntézou naplneného života Karola Wojtyły cez pohľad kontextu vlastných skúseností a osobnej – osobitnej duchovnej cesty, ktorá sa stáva inšpirujúcou učiteľkou pre duchovný život nielen praktizujúceho, ale i hľadajúceho a potenciálne veriaceho človeka“. (s. 86) Z pohľadu zbožného čtenáře je to práce zdařilá, kdyby byla vydána, jistě by poodhalila Jana Pavla II. v nových souvislostech a duchovně povzbudila. Je také psána kultivovanou a čtivou slovenštinou. Oponent však musí hledět i na to, že je to práce vědecká. Tedy práce, jež by měla primárně vycházet z původních textů Wojtylových/papežových. Neměla by scházet jejich analýza a zakomponování biografického rámce. Je pravda, že se autor opřel o autobiografické vzpomínky Dar a tajemstvo, Vstaňte, podme!, Pamät' a identita, Prekročiť prah nádeje, ale zdá se mi, že texty encyklik a homilií či jiných dokumentů by tu mohly být více přítomny. Pročetl jsem Spišákovu magisterskou práci, která se věnuje tématu z pohľadu dogmatické teologie, a tam jsem našel, co postrádám v práci rigorózní. Možná lehce propojit tyto dvě práce (je to v logice práce rigorózní), by velmi napomohlo. Při hodnocení tedy vycházím z tohoto virtuálního propojení. A pro případnou publikaci bych propojení doporučil. Mám pochybnosti, že autor prostudoval Wojtylovu disertaci a habilitaci a pročetl jeho divadelní hry, o nichž píše. Zdá se mi, že vychází především ze sekundární literatury.

Pro obhajobu mám jednu závažnou prosbu, aby autor podrobněji vysvětlil svůj metodický přístup: „Postupovať budeme od prežitej skúsenosti určitého obdobia k téze, ku ktorej sa Wojtyła dopracoval. To znamená, že do úvahy budeme brať skúsenosť, rastúce poznanie, teologickú erudíciu, pastoračnú činnosť a jej výsledky a následnú syntézu. Tento postup budeme opakovat' (princíp hermeneutickej špirály) až k dosiahnutiu záverečnej syntézy. Pri spracovaní témy uplatníme hagiograficko-personalistický prístup, ktorý zohľadňuje konkrétne životné udalosti určitého človeka a zaujíma sa o jeho duchovný rast.“ (s.13)

Pokud se to Róbert Spišákovi podaří, může svou rigorózní práci obhájit. Nechci být tím, kdo by mu to nepřál. Proto práci s touto podmínkou doporučuji.

doc. ThDr. Václav Ventura, Th.D.